

3. WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY
1906—1916.

Wydział humanistyczny.

Wydział humanistyczny, zwany pierwotnie „Komisją nauk humanistycznych“, później „Sekcją humanistyczną“ lub „Wydziałem humanistycznym“, zaczął istnieć w połowie 1906 r. po powstaniu Wydziałów przyrodniczego i technicznego. Założyciele T.K.N. mieli już od początku na myśli także wykłady z dziedziny humanistyki (ob. str. 5), jednakże warunki polityczne prędkiej pozwalały na urządzenie tamtych Wydziałów, ile że łatwiej było znaleźć dla nich skrzydła opiekuńcze w istniejących instytucjach i mniej narażały się one z natury rzeczy władzom rosyjskim. Jeżeli więc na posiedzeniu Zarządu d. 30 maja 1906 r. zaprojektowano urządzenie Wydziału humanistycznego z pobudek finansowych (ob. str. 22 i nast.), to znalazły one usposobienie już przygotowane, a z drugiej strony nieco pomyślniejsze warunki polityczne. Dlatego właśnie od projektu do wykonania droga była krótka. Niebawem odbyła się narada w tej sprawie osób zaproszonych, która umożliwiła uruchomienie nowego Wydziału już na rok akademicki 1906/07.

Przewodniczącym Wydziału, czyli dziekanem, w pierwszym roku był T. K o r z o n, który się usunął po roku. Na jego miejsce obrano A. A. K r y ŋ s k i e g o, który również po upływie roku przestał być czynnym na Wydziale, otrzymawszy zaproszenie na katedrę uniwersytetu lwowskiego. Na rok 1908/09 obrano W. M. K o z ł o w s k i e g o, który sprawował urząd Przewodniczącego przez lat siedem zrzędu. Na r. 1915/16 wybrała Rada Wydziału, według świeżo przyjętego Regulaminu, przepisującego coroczny wybór Przewodniczącego Wydziału, czyli Dziekana, J. J a k u b o w s k i e g o. Ponieważ znalazł się on niebawem po drugiej stronie linii działań wojennych, zastąpił go z wyboru F. O c h i m o w s k i.

W r. 1914/15 dla uczczenia członka Wydziału B. Chlebo w s k i e g o, święcącego jubileusz 50-letniej chlubnej działalności naukowej, wręczono mu na specjalnym zebraniu uroczystym dyplom Prezesa honorowego Wydziału.

Ustrój Wydziału zarysowany jest w Statucie T. K. N. na tle przepisów co do Rady Naukowej Ogólnej. Gdy d. 30 maja 1907 r. zapadła na posiedzeniu Zarządu uchwała, pozostawiająca Wydziałom samodzielność finansową, to pociągnęła ona za sobą z natury rzeczy samodzielność w innych kierunkach. Od drugiego roku istnienia Rada Naukowa Wydziału na swoich posiedzeniach zajmowała się nie tylko sprawami dydaktycznymi i załatwianiem spraw bieżących, lecz i urządzeniem swojego ustroju, rozrastającego się wobec wzrostu samego Wydziału na wielką machinę. Gdy ustrój ten dojrzał dostatecznie, przystąpiono do kodyfikacji uchwał ustrojowych, do uzgodnienia i uzupełnienia ich. Na posiedzeniu Rady Wydziału d. 7 czerwca 1915 r. przyjęto Regulamin Wydziału. Według niego sprawami porządkowymi, dydaktycznymi i finansowymi Wydziału zarządza Rada, do której należą wszyscy profesorowie Wydziału (z wyłączeniem docentów i lektorów) na równych prawach. Rada Wydziału wybiera, zgodnie ze Statutem T. K. N. corocznie: delegata oraz jego zastępcę do Zarządu T. K. N., delegata oraz jego zastępcę do Prezydium Rady Naukowej Ogólnej, Dziekana, czyli Przewodniczącego Wydziału, oraz Sekretarza i jego zastępcę. Organem wykonawczym, doradczym i przygotowawczym jest wybierane corocznie z łona Rady Biuro złożone z 8 członków. Faktycznie instytucja ta urządzona była już w drugim roku istnienia Wydziału. Dla podniesienia sprawności jej działania uchwalono d. 13 czerwca 1915 r. (Instrukcja kasowa § 11) stałe honorarium dla niej z funduszy Wydziału. Komisje biblioteczną i rachunkową również corocznie wybiera Rada z pośród siebie i powołuje w razie potrzeby komisje specjalne do opracowania spraw drobniejszych. Względnie osobne ciało stanowi od czasu założenia Kolegium Rada Kolegium, składająca się z wykładających tamże łącznie z Biurem Wydziału. Również względnie osobne ciało stanowi w Instytucie pedagogicznym zespół wykładających tam wraz z Zarządem tegoż Instytutu, wybieranym przez Radę Wydziału. Regulamin pozatym przepisuje ściśle porządek obrad Rady, określa prawa i obowiązki profesorów, docentów i lektorów i formułuje warunki przyjęcia kandydatów na stanowiska profesora, docenta i lektora oraz warunki przyjmowania kandydatów na wygłoszenie cyklu wykładów. Na podstawie Regulaminu opracowano osobno Instrukcję kasową, Instrukcję biblioteczną i Instrukcję egzaminacyjną.

W sprawie przyjmowania nowych wykładających stosowano się faktycznie¹⁾ do owych wniosków, które właśnie członek Wydziału M. W. K o z ł o w s k i postawił na pierwszym posiedzeniu Zebrania Ogólnego T. K. N. d. 28 grudnia 1905 r. i które wymagały habilitacji (ob. str. 15). Coraz liczniejsze zgłaszanie się kandydatów pozwalało na obostrzenie wymagań w celu dobierania sił najlepszych. W Regulaminie skodyfikano warunki habilitacji, zawarte przedtem w szeregu uchwał, w sposób następujący. Kandydat na katedrę powinien przedstawić kopję swego dyplomu z ukończenia wyższej uczelni, swoje prace naukowe, drukiem ogłoszone, z oznaczeniem pracy habilitacyjnej, przyczym rozprawa doktorska w zasadzie nie wystarcza, szczegółowy program wykładów planowanych, życiorys i t. d. Jeżeli Rada uwzględni kandydaturę, to powierza prace naukowe kandydata do oceny na piśmie dwum wybranym swoim członkom lub uproszonym uczynom, nie należącym do Rady. Po otrzymaniu sprawozdań Rada kwalifikuje kandydata i decyduje o przyjęciu go na docenta albo o zaproponowaniu mu cyklu wykładów. W końcu roku, w którym odbyły się wykłady docenta, Rada rozpatruje sprawę przyjęcia go w poczet profesorów na podstawie opinii dwóch profesorów, których wydelegowała do sprawdzenia wartości wykładów docenta; w przypadku nieprzychylenia się Rada może docenturę kandydata prolongować na dalszy rok, albo zaproponować mu cykl wykładów, albo zawiesić jego wykłady. Z tego porządku normalnego Rada ma prawo uczynić wyjątek dla kandydatów, mających ustaloną dobrą opinię w świecie naukowym i pominać niektóre warunki formalne, może też z własnej inicjatywy zaprościć osobę znaną i zasłużoną w nauce na katedrę odpowiednią bądź w charakterze docenta, bądź profesora. Warunki przyjęcia na stanowisko lektora, czyli nauczyciela języków, stanowią w Regulaminie część tamtych warunków, a ustanawiają, podobnie do rozróżnienia docentów i profesorów, lektorów nadzwyczajnych i zwyczajnych. Jeszcze mniej wymagające pod względem formalnym są przepisy, warunkujące przyjęcie zgłoszenia na cykl wykładów. Przy skrupulatnym stosowaniu się do Regulaminu Rada Wydziału utrzymywała istniejącą od początku dążność do tego, aby raczej dopełniać, aniżeli pomnażać istniejące już katedry.

Liczebność członków Wydziału (profesorów, docentów i lektorów), którzy faktycznie wykładali, a nie tylko należeli do Wydziału, była następująca:

---

¹⁾ Protok. posiedz. Rady z d. 6 listopada 1907 i 9 lutego 1913 r.

Rok akademicki	1 półr.	2 półr.
1906/07	9	17
1907/08	19	15
1908/09	20	16
1909/10	21	22
1910/11	24	24
1911/12	21	22
1912/13	26	27
1913/14	28	27
1914/15	27	27
1915/16	33	33

Skład osobisty Wydziału przedstawia się w okresie sprawozdawczym, jak następuje.

Nr	Nazwisko i imię	Specjalność	Lata wykładów	Przyczyna zaprzestania
1	Appel Karol	językoznawstwo, język francuski, lit. franc.	1906/07—1914/15	wyjechał do Rosji przy ewakuacji
2	Baranowski Ignacy . . .	historja Polski	1913/14	usunął się
3	Benni Tytus	fonetyka	1911/12	
4	Bojasiński Józef . . .	historja Polski	1906/07, 1908/09, 1910/11, 1912/13, 1913/14, 1915/16	
5	Bornstein Benedykt . . .	filozofja	1915/16	usunął się
6	Bouffał Bronisław . . .	ekon. polityczna	1906/07, 1910/11	
7	Bridge Jerzy	jęz. angielski	1914/15	
8	Bukowiecki Stanisław . .	ekon. polit.	1906/07—1908/09, 1914/15	wyjechał
9	Bukowiński Władysław .	liter. polska	1908/09—1914/15	
10	Calder Wilhelm	jęz. angielski	1912/13, 1913/14	
11	Chlebowski Bronisław . .	liter. polska	1909/10—1915/16	wyjechał
12	Chrzanowski Ignacy . .	liter. polska	1906/07	
13	Dawid Jan Władysław . .	psychologja	1907/08—1909/10, 1913/14	
14	Daszyńska-Golińska Zofja	ekon. polit.	1909/10	powoł. do uniwers. krakowsk. † 1914
15	Drogoszewski Aureli . .	liter. polska	1909/10—1913/14	przeniosła się do Krakowa nie wrócił z powo- du wojny

Nr	Nazwisko i imię	Specjalność	Lata wykładów	Przyczyna zaprzestania
16	Erdmann Edmund . . .	jęz. niemiecki	1913/14	wyjechał do Rosji podczas ewakuacji
17	Galle Henryk	lit. polska	1915/16	
18	Grabowski Edward . .	liter. powszechna	1909/10, 1910/11	† 1911
19	Greenep Franciszek . .	jęz. angielski	1908/09—1913/14	usunął się
20	Grotowski Żeliszaw . .	ekon. polityczna	1907/08	usunął się
21	Halpern Ignacy	filozofja	1909/10—1915/16	
22	Handelsman Marcei . .	hist. powszechna	1912/13—1915/16	
23	Iwaszkiewicz Janusz . .	hist. Polski	1908/09, 1910/11	usunął się
24	Jabłoński Antoni . . .	estetyka	1907/08—1914/15	wyjechał do Rosji podczas ewakuacji
25	Jakubowski Jan	hist. starożyt.	1907/08, 1909/10—1914/15	nie wrócił z powodu wojny
26	Janiszewski Zygmunt . .	matematyka	1911/12	wyjechał
27	Kennedy Eleonora . . .	jęz. angielski	1915/16	
28	Karwowski Kazimierz . .	jęz. francuski	1915/16	
29	Kętrzyński Stanisław . .	historja Polski	1906/07, 1908/09, 1909/10	wyjechał
30	Konopczyński Władysław .	historja Polski	1906/07, 1908/09	wyjechał
31	Korbut Gabryel	lit. polska	1910/11	usunął się
32	Korzon Tadeusz	hist. powszechna	1906/07	usunął się
33	Kozłowski Wł. Mieczysław .	filozofja	1906/07—1915/16	
34	Kreczmar Michał	hist. powszechna	1909/10	usunął się
35	Kryński Adam Antoni . .	językoznawstwo	1906/07	powołany do uniw. lwowskiego
36	Krzywicki Ludwik . . .	hist. kult. i ekon. pol.	1906/07—1915/16	
37	Kucharzewski Jan . . .	polityka	1907/08	usunął się
38	Kuszlówna Wiktoria . .	jęz. angielski	1908/09—1915/16	
39	Lewkowicz Jakub	filozofja	1906/07, 1908/09	† 1909
40	Lewy Marcei	prawo cywil.	1908/09	usunął się
41	Librachowa-Lipska Marja	pedagogika	1914/15	usunęła się
42	Lublinerowa Eugenia . .	pedagogika	1915/16	
43	Łopuski Czesław	gieografja	1912/13	usunął się
44	Maliniak Władysław . .	filoz. i encykl. prawa	1915/16	
45	Massonius Marjan . . .	filozofja	1907/08—1913/14	wyjechał z powodu wojny
46	Matuszewski Ignacy . .	liter. powszechna	1909/10—1915/16	
47	Michalski Stanisław . .	sanskrytologia	1912/13	wyjechał

Nr	Nazwisko i imię	Specjalność	Lata wykładów	Przyczyna zaprzestania
48	Mogilnicki Aleksander .	prawo karne	1913/14	
49	Mościcki Henryk . . .	historja Polski	1909/10—1915/16	
50	Niewiadomski Eligjusz .	hist. sztuki	1914/15, 1915/16	
51	Ochimowska Jadwiga .	jęz. niemiecki	1915/16	
52	Ochimowski Feliks . .	prawo admin. i konst.	1909/10—1915/16	
53	Opieński Henryk . . .	hist. muzyki	1911/12—1913/14	nie mógł wrócić z powodu wojny
54	Orłowski Stanisław . .	wstęp do psychol.	1914/15, 1915/16	
55	Pinkus Norbert	ekon. polityczna	1907/08, 1909/10—1913/14	wyjechał do Rosji z powodu ewak.
56	Pivar S.	jęz. angielski	1908/09	usunął się
57	Radecki Wacław . . .	psychologia	1914/15, 1915/16	
58	Radliński Ignacy . . .	historja religii	1906/07, 1915/16	
59	Radziszewski Henryk .	ekon. polityczna	1914/15, 1915/16	
60	Rappaport Emil Stanisław	prawo kar. i międz.	1907/08, 1914/15, 1915/16	
61	Rosenzweig Józef . . .	estet. muzyki	1913/14, 1915/16	
62	Rowiński Michał . . .	jęz. łaciński	1907/08, 1908/09	usunął się
63	Segał Jakub	psychologia	1914/15, 1915/16	
64	Siemieński Józef . . .	hist. Polski	1908/09—1910/11, 1913/14 1915/16	
65	Słonecki Stanisław . . .	język polski	1907/08—1915/16	
66	Sokolnicki Michał . . .	hist. powszechna	1906/07	usunął się
67	Stefanowska Michalina .	wstęp do psychol.	1908/09—1911/12	wyjechała
68	Studnicki Władysław . .	ekon. polit.	1906/07, 1907/08	usunął się
69	Szerękowski Rudolf . .	jęz. łaciński	1909/10—1911/12, 1914/15, 1915/16	
70	Szober Stanisław . . .	język polski	1907/08, 1912/13—1915/16	
71	Szycówna Aniela . . .	pedagogika	1907/08—1915/16	
72	Trojanowski Wincenty .	hist. sztuki	1906/07—1915/16	
73	Tymieniecki Kazimierz .	hist. starożytna	1915/16	
74	Wóycicki Kazimierz . .	teorja poezji	1914/15, 1915/16	
75	Zarzecki Lucjan . . .	pedagogika	1915/16	

A zatem na Wydziale prowadziło wykłady w czasie dziesięciolecia 75 osób. Nie są tutaj wymienione osoby, które, aczkolwiek otrzymały prawo wykładania, nie skorzystały z niego, i dlatego albo wcale nie były wniesione na listę albo wykreślone z niej po dwóch latach

zgodnie z uchwałą Rady z d. 28 kwietnia 1912 r., przyjętą do Regulaminu. Natomiast listę powyższą uzupełnić należy nazwiskami osób, które, aczkolwiek nie wykładały dotychczas, otrzymanego prawa jeszcze nie utraciły. Są to osoby następujące:

76. Blenau S. A., historia średniowieczna,
77. Borowski Marjan, pedagogika,
78. Czarnowski Stefan, socjologia,
79. Ehrenkreutz Stanisław, historia Polski,
80. Heryng Zygmunt, ekonomia polityczna,
81. Przegonia-Kryński Mirosław, indogermanistyka,
82. Lutostański Karol, prawo cywilne,
83. Makowski Wacław, prawo karne,
84. Nagórski Zygmunt, prawo cywilne,
85. Wajnberg Izaak, literatura semicka.

Wymienić się godzi wreszcie nazwiska J. Kodisowej, Z. Glogiera i W. Nałkowskiego z żalem, że okoliczności prywatne nie sprzyjały przystąpieniu tych wybitnych sił naukowych do grona wykładowców.

W końcu r. 1915/16 Wydział miał w swoim składzie: profesorów 37, docentów 13, lektorów zwyczajnych 4, nadzwyczajnych 2, razem osób 56.

Z powodu przeszkód, stawianych przez władze rosyjskie, ze względów „politycznych“, zawieszone były wykłady J. W. Dawida, W. M. Kozłowskiego i I. Halperna w różnym czasie, ale tylko na przeciąg stosunkowo niedługi w każdym przypadku.

Do otworzonego w r. 1915/16 uniwersytetu warszawskiego powołano z pośród członków Wydziału: M. Handelsmana, J. Siemieńskiego, S. Słoińskiego, S. Szobera i W. Tymienieckiego, którzy jednak wykłady swe na Wydziale prowadzili w r. 1915/16.

Według uchwały z d. 26 kwietnia 1910, przejętej do Regulaminu, każdy wykładowca może i winien ogłaszać wykłady w obrębie swojej specjalności, w przeciwnym zaś razie musi uzyskać zgodę Rady Wydziału. Sprawa, w jakim razie z powodu zbyt małej liczby słuchaczy wykładowca może zaniechać wykładania przedmiotu zgłoszonego, zajmowała Radę kilkakrotnie. Uchwała z d. 30 września 1907 r. określiła najmniejszą liczbę słuchaczy, obowiązującą do wykładania, na 10, uchwała zaś z d. 7 kwietnia 1908 przedstawiła tę sprawę uznaniu każdego wykładowcy z osobna, a Regulamin potwierdził tę ostatnią uchwałę i tylko dla wykładów gwarantowanych (o których poniżej) ustanowił normę 5 słuchaczy najmniej.

Już na początku wykłady na Wydziale były w szerokim obrębie humanistyki bardzo rozmaite, przeto podzielono je na **działy**. Ustaliły się cztery takie działy, mianowicie: 1) językoznawstwa i literatury, 2) nauk historycznych, 3) nauk społecznych i prawnych, 4) nauk filozoficznych. Odchylenia od tego systemu były następujące. W pierwszym roku 1906/07 program wykazywał teorię i historję literatury i sztuki jako piątą grupę oddzielnie od językoznawstwa. W drugim roku 1907/08 program nie posiadał tej grupy, natomiast podał jako piątą: geografję i etnografję. Faktycznie z 3 zapowiedzianych w tej grupie wykładów utrzymał się tylko jeden w pierwszym półroczu, a w drugim jeden tylko był zapowiedziany i nie doszedł do skutku. Od trzeciego roku 1908/09 utrzymały się rzeczne 4 działy z wyjątkiem r. 1912/13, kiedy nauki społeczne wobec braku nauk prawnych przyłączono do historycznych i posiadało tylko 3 działy. To ugrupowanie miało zawsze znaczenie orjentujące z jednej strony dla Rady Wydziału przy kompletowaniu wykładów oraz przy układaniu programów, z drugiej zaś dla słuchaczy przy wyborze przedmiotów i ześrodkowywaniu swych studiów. Prócz tego miało ono jeszcze to znaczenie, że stało się podstawą dla systemu egzaminów, o czym mowa będzie poniżej, a także dla wyborów członków Biura i różnych Komisji.

Wykładano przedmioty następujące w kursach bądź rocznych, bądź półrocznych:

(K. oznacza Kolegium, I. p. oznacza Instytut pedagogiczny).

Przedmiot	Wykładający	Lata
I. Językoznawstwo i literatura.		
Wstęp do językoznawstwa . .	K. Appel	1906/07—08/09
„ (K.)	S. Słoński	1915/16
Zasady językoznaw. ogólnego	K. Appel	1912/13
Ogólne zasady językoznaw. (K.)	S. Słoński	1909/10—14/15
Wstęp do filologii	K. Appel	1913/14, 14/15
Zagadnienia językoznawstwa .	„	1910/11
Nauka o języku i nauka języków	„	1911/12
Językoznaw. w nauce i życiu	„	1909/10
Literatura powszechna (K.) . .	E. Grabowski	1909/10, 10/11

Przedmiot	Wykładający	Lata
Syntetyczny przegląd literatury powszechnej (K)	I. Matuszewski	1912/13—1915/16
Literatura powszechna w 18 w.	"	1909/10
" " w 18 i 19 w.	"	1910/11
" " w 19 w.	"	1911/12, 12/13
Od Szekspira do Ibsena . . .	"	1914/15, 15/16
Gramatyka sanskrycka na tle porównawczym	S. Michalski	1912/13
Literatura staroindyjska . . .	"	1912/13
Literatura indyjska	I. Matuszewski	1914/15
Literatura starożytna Grecji i Rzymu	E. Grabowski	1910/11
Wykład naukowy języka francuskiego	K. Appel	1906/07, 08/09, 10/11
Historja języka i lit. francuskiej	"	1907/8—1909/10
Evolution de la langue et de la littérature française	"	1911/12
Grammaire française et littérature	K. Karwowski	1915/16
Tableau de la littérature française	K. Appel	1913/14, 14/15
Literatura francuska	"	1911/12, 14/15
Literatura francuska w 19 w. .	"	1914/15
La critique littéraire en France	"	1911/12
Les Français d'aujourd'hui . .	"	1912/13
Historja literatury angielskiej .	F. Greenep	1911/12
English literature	"	1912/13
Gramatyka porównawcza języków słowiańskich	S. Słoński {	1907/08, 08/09, 10/11, 11/12
Gram. porówn. jęz. pol., staro-bułg. i ros.	S. Szober	1915/16
Gram. historyczna jęz. polsk. .	"	1907/08
" " " " " "	S. Słoński	1908/09—15/16
Gramatyka spółczesnego języka polskiego	S. Szober	1914/15
Rozwój języka polskiego . .	A. A. Kryński	1906/07
Historja języka polskiego (K.)	S. Słoński	1914/15

Przedmiot	Wykładający	Lata
Kurs syntetyczny literatury polskiej (K.)	B. Chlebowski	1909/10—12/13, 14/15, 15/16
Złoty wiek literatury staropol.	I. Chrzanowski	1906/07
Główne prądy literatury polsk. od Reja do Mickiewicza . .	W. Bukowiński	1909/10
Pierwszy rozkwit poezji polskiej w 16 w.	B. Chlebowski	1912/13
Literat. polska w 17 i 18 w. (K.)	„	1910/11
Dzieje pseudoklasycyzmu polskiego	G. Korbut	1910/11
Liter. polska na początku 19 w.	W. Bukowiński	1908/09
Literatura polska w 19 w. (K.)	B. Chlebowski	1913/14
Poezi legjoniści i początki romantyzmu polskiego . . .	W. Bukowiński	1910/11
Romantyzm w Polsce . . .	A. Drogoszewski	1909/10, 11/12—13/14
Literatura polska w pierwszej połowie 19 w.	W. Bukowiński	1908/09, 10/11, 14/15
Poezja polska po r. 1830 . . .	„	1909/10
A. Mickiewicz	B. Chlebowski	1911/12, 13/14, 15/16
Życie i dzieła Słowackiego . .	I. Matuszewski	1909/10
„ „ „ . . .	W. Bukowiński	1911/12, 12/13
Paralela Między Mickiewiczem i Słowackim	I. Matuszewski	1910/11
Literatura polska od r. 1840 do r. 1863	W. Bukowiński	1911/12
Literatura polska po r. 1850 .	„	1911/12
„ „ po r. 1863 .	A. Drogoszewski	1909/10
„ „ po r. 1863 .	W. Bukowiński	1913/14
Literat. polska ostatnich czasów	A. Drogoszewski	1909/10, 11/12—13/14
Młoda Polska	I. Matuszewski	1913/14—15/16
Zeromski i Wyspiański . . .	„	1911/12, 12/13
Życie i twórczość Wyspiańskiego	„	1912/13

Przedmiot	Wykładowcy	Lata
Nauka języków.		
Łacina	M. Rowiński	1907/08, 08/09
"	R. Szerękowski	1909/10, 10/11, 14/15, 15/16
Język francuski	K. Appel	1909/10—14/15
"	K. Karwowski	1915/16
Język niemiecki	E. Erdmann	1913/14
"	J. Ochimska	1915/16
Język angielski	W. Kuszłówna	1908/09—15/16
"	S. Pivar	1908/09
"	F. Greenep	1908/09—13/14
"	W. B. Calder	1912/13, 13/14
"	J. Bridge	1914/15
"	E. Kennedy	1915/16
II. Nauki historyczne.		
Dzieje kultury pierwotnej . .	L. Krzywicki	1906/07, 07/08
Historja kultury (K.)	"	1908/09, 10/11—15/16
Historja rasowa Europy . . .	"	1907/08
Gieografia powszechna . . .	C. Łopuski	1912/13
Niektóre zagadnienia z meto- dyki historii	M. Handelsman	1913/14
Dyplomatyka ogólna	S. Kętrzyński	1906/07
Historja powszechna (K.) . .	J. Jakubowski	1909/10
"	M. Handelsman	1912/13
Historja Grecji i Rzymu (K.) .	J. Jakubowski	1907/08, 12/13, 13/14
"	K. Tymieniecki	1915/16
Dzieje wieków średnich . . .	J. Jakubowski	1910/11, 11/12, 14/15
Historja nowożytna Europy od początku 16 w.	F. Ochimska	1912/13
Historja nowożytna Europy od początku 16 w.	M. Handelsman	1914/15
Historja nowożytna od 1648 r.	"	1914/15
Historja nowożytna i najnow- sza (K.)	M. Kreczmar	1909/10

Przedmiot	Wykładający	Lata
Początki odrodzenia narodowego we Włoszech i w Polsce w 18 i 19 w.	M. Handelsman	1913/14
Wielka rewolucja francuska równoległe ze współczesną historją Polski	T. Korzon	1906/07
Europa w dobie Napoleona . .	M. Handelsman	1912/13, 15/16
Napoleon i Polska	"	1914/15
Dzieje polit. Europy 1814—34 r.	M. Sokolnicki	1906/07
Historja 19 w. (K.)	L. Krzywicki	1910/11, 11/12
Wiek 19-ty	M. Handelsman	1915/16
Dzieje najnowsze	"	1913/14
Wstęp do historii polskiej (K.)	L. Krzywicki	1913/14
Geografia ziem dawnej Polski	C. Łopuski	1912/13
Historja Polski (K.)	J. Siemieński	1909/10
Dzieje polityczne Polski (K.) .	H. Mościcki	1909/10, 11/12, 12/13
Historja zewnętrzna Polski (K.)	"	1910/11
Polska przedhistoryczna (K.) .	L. Krzywicki	1914/15, 15/16
Dzieje Polski do 1370 r.	S. Kętrzyński	1906/07
Dzieje Polski w 14 i 15 w. . . .	"	1908/09, 09/10
Dzieje Polski za Sasów	W. Konopczyński	1906/07
Historja Polski w 18 w.	"	1908/09
Zarys dziejów Pol. w 17 i 18 w.	H. Mościcki	1913/14
Dzieje Polski do połowy 18 w.	"	1914/15
Dzieje Polski za Stanisława Augusta	J. Bojasiński	1915/16
Ziemie polskie od r. 1772 do 1830 z wyjątkiem Księstwa Warsz. i Król. Kongresowego	H. Mościcki	1910/11
Stosunki wewnętrzne na ziemiach polskich 1764—1864 r.	"	1911/12, 12/13
Historja Polski od r. 1775 do r. 1795	J. Bojasiński	1910/11, 12/13, 13/14
Historja Polski w okresie porobiorowym	H. Mościcki	1915/16
Dzieje Polski w 19 w.	"	1913/14

Przedmiot	Wykładający	Lata
Kultura polska w 18 i 19 w. . .	L. Krzywicki	1911/12, 15/16
Historja cywil. w Polsce w 19 w.	"	1909/10
Historja Księstwa Warszawsk.	J. Bojasiński	1906/07
Dzieje Księstwa Warszawskie- go i Królestwa Kongresowego	I. Iwaszkiewicz	1908/09, 10/11
Dzieje Księstwa Warszawsk.	J. Bojasiński	1906/07
Królestwo Polskie	"	1908/09
Reformy Wielopolskiego . .	H. Mościcki	1915/16
Historja ustroju Polski . . .	J. Siemieński	1915/16
Historja wewnętrznego ustroju Polski (K.)	"	1910/11
Parlamentaryzm w Polsce . .	"	1908/09
Sejmiki polskie w 16 w. . . .	"	1913/14
Rozwój stosunków włościań- skich na tle dziejów gospo- darczych Polski	I. Baranowski	1913/14
Wskazówki do szkolnego nau- czania literat. i hist. polskiej	I. Chrzanowski	1906/07
Z dziejów religji: Arjanie w 4 i 16 w.	I. Radliński	1915/16
Judaistyczno-chrześcijańskie pi- śmiennictwo apokryficzne .	"	1915/16
Historja sztuki (okres przedhi- storyczny, Starożytność, Odro- dzenie, wiek 19, w Polsce) .	W. Trojanowski	1908/09—15/16
Historja sztuki i archeologia .	"	1906/07
Historja sztuk plastycznych i archeologia	"	1907/08
Sztuka starożytna w Europie .	E. Niewiadomski	1915/16
Sztuka wieków średnich . . .	"	1914/15, 15/16
Rozróżnianie stylów w archi- tekturze (I. p.)	W. Trojanowski	1915/16
Historja muzyki	H. Opieński	1911/12, 12/13
Historja muzyki w 19 w. . . .	"	1912/13, 13/14
Rozwój opery	"	1913/14

Przedmiot	Wykładający	Lata
III. Nauki społeczne i prawne.		
Socjologia (czynniki rozwoju społecznego)	L. Krzywicki	1908/09—10/11, 12/13, 14/15
Rozwój nauki o społeczeństwie	"	1909/10
Historja małżeństwa i rodziny	"	1910/11
Teorie społeczne o prawach człowieka i obywat. w 19 w.	J. Kucharzewski	1907/08
Ekonomia polityczna	S. Bukowiecki	1907/08, 1914/15
"	Z. Daszyńska-Golińska	1909/10
"	H. Radziszewski	1915/16
" (K.)	B. Bouffał	1910/11
" (K.)	L. Krzywicki	1912/13, 13/14, 15/16
Wstęp do ekonomji polit. (K.)	"	1914/15, 15/16
Rozwój historyczny teorii ekonomicznych	S. Bukowiecki	1906/07, 08/09
Historja doktryn ekonomiczn.	N. Pinkus	1912/13, 13/14
Teorie ekonomiczne (K.)	L. Krzywicki	1913/14
Gieografia ekonomiczna	Ż. Grotowski	1907/08
Statystyka	N. Pinkus	1907/08
Skarbowość	W. Studnicki	1907/08
Nauka skarbowości	H. Radziszewski	1914/15, 15/16
Teorja polityki socjalnej	N. Pinkus	1906/07, 07/08, 10/11, 11/12
Polityka agrarna	W. Studnicki	1907/08
Rozwój wielkiego przemysłu w Królestwie Polskim	Ż. Grotowski	1907/08
Stosunki ekonomiczne ziem polskich	Z. Daszyńska-Golińska	1909/10
Historja filozofji prawa	W. Maliniak	1915/16
Prawo polityczne i konstytucyjne społeczne	B. Bouffał	1906/07
Nauka o państwie i prawo konstytucyjne (K.)	F. Ochimowski	1912/13—15/16
Nauka o państwie, prawo państwowe i administracyjne (K.)	"	1909/10—11/12

Przedmiot	Wykładowcy	Lata
Prawo państwowe	F. Ochimowski	1909/10
Dzieje wewnętrznego ustroju państw nowożytnych	"	1910/11, 11/12
Prawo administracyjne	"	1910/11, 11/12
Administracja państwowa i samorząd (K.)	"	1914/15, 15/16
Samorząd (K.)	"	1913/14
Ustrój państwowy Rosji . . .	E. St. Rappaport	1914/15
Prawo cywilne	M. Lewy	1908/09
Prawo karne	E. St. Rappaport	1915/16
Nowoczesna polityka kryminal.	"	1907/08
Ogólne zasady walki z przestępstwem	A. Mogilnicki	1913/14
Prawo handlowe	K. Dunin	1906/07
IV. Nauki filozoficzne.		
Wstęp do filozofji (Propedeutyka filozoficzna)	W. M. Kozłowski	1906/07, 08/09, 10/11, 12/13, 14/15
Wstęp do filozofji (Propedeutyka filozoficzna)	I. Halpern	1911/12, 13/14, 15/16
Historja filozofji (K.)	W. M. Kozłowski	1909/10, 13/14—15/16
Historja filozofji ludów pierwotnych, staroż. Wschodu i Grecji	I. Halpern	1912/13, 13/14, 15/16
Historja filozofji greckiej . . .	J. Lewkowicz	1906/07
Historja filozofji od początku do r. 1831	W. M. Kozłowski	1907/08
Historja fil. od Talesa do Hegla	"	1908/09, 13/14
Historja filozofji średniowiecznej i nowożytnej do 1831 r. .	"	1908/09
Historja filozofji do końca 18 w.	"	1911/12
Historja filozofji średniowiecznej nowożytnej do Kanta . .	J. Lewkowicz	1907/08
Dzieje fil. nowożytnej do Kanta	I. Halpern	1914/15
Kant i neokantyzm	B. Bornstein	1915/16
Historja filozofji od Kanta . . .	J. Lewkowicz	1907/08

Przedmiot	Wykładający	Lata
Historja filozofji w 19 w. . . .	W.M.Kozłowski	1912/13
Historja filozofji od Hegla do najnowszych czasów	J. Lewkowicz	1908/09
Schopenhauer	M. Massonius	1911/12
Filozofja Nietzschego	J. Lewkowicz	1907/08
Najnowsze kierunki filozofji (Filozofja współczesna)	W.M.Kozłowski	1906/07—09/10, 11/12—13/14, 15/16
Dzieje filozofji w Polsce . . .	M. Massonius	1906/07—07/08, 09/10—13/14
Przegląd systematów historycznych i socjologicznych	W.M.Kozłowski	1913/14
Doktryny socjologiczne	"	1915/16
Filozofja dziejów i utopika . .	"	1907/08
Filozofja społeczna	"	1907/08
Doktryny socjologiczne	"	1915/16
Filozofja religji w 19 w. . . .	"	1914/15
Teoria i historia metafizyki . .	I. Halpern	1909/10, 10/11
Idee filozoficzne w poezji i powieści polskiej	W.M.Kozłowski	1909/10, 10/11
Logika i teoria poznania	M. Massonius	1907/08, 09/10, 13/14
Logika jako teoria poznania . .	W.M.Kozłowski	1912/13
Logika	I. Halpern	1911/12
Logika i metodologia nauk (K.)	W.M.Kozłowski	1909/10—15/16
Logika i ogólne zasady przyrodoznawstwa (K.)	"	1911/12, 12/13, 14/15
Logika nauk humanistyczn. (K.)	"	1911/12—15/16
Najnowsze kierunki w logice . .	"	1914/15
Zasady i teoria przyrodoznawstwa (K.)	"	1909/10, 10/11, 13/14
Filozofja przyrodoznawstwa . .	"	1910/11
Podstawy matematyki dla filozofów	Z. Janiszewski	1911/12
Z dziedziny psychologii i neurologji	M. Stefanowska	1910/11
Choroby układu nerwowego organ. i zaburzenia mowy . .	"	1910/11
Fizjologia układu nerwow. (K.)	"	1911/12

Przedmiot	Wykładowcy	Lata
Wstęp do psychologii (fizjologia układu nerwowego (K.) . . .	S. Orłowski	1914/15, 15/16
Psychologia ogólna (K.) . . .	J. Wł. Dawid	1908/09, 09/10, 13/14
" (K.) . . .	J. Segal	1914/15, 15/16
Psychologia doświadczalna . . .	M. Stefanowska	1911/12
" . . .	W. Radecki	1914/15, 15/16
Psychologią stosowaną . . .	J. Wł. Dawid	1908/09
Psychologia społeczna . . .	"	1913/14
Psychologia narodów . . .	M. Massonius	1908/09—11/12, 13/14
Psychologia różnic indywidualnych	J. Wł. Dawid	1913/14
Psychologia uczuć, woli i osobowości	"	1909/10
Psychologia indywidualna . . .	W. Radecki	1914/15, 15/16
Psychologia woli	"	1914/15
Psychologia myślenia	"	1915/16
Psychologia wychowawcza i psychologia dziecka . . .	J. Wł. Dawid	1907/08, 09/10
Psychologia dziecka	"	1909/10
"	A. Szycówna	1911/12
Badania psycholog. w szkole . . .	"	1913/14
Pedagogika (K.)	"	1907/08—15/16
Pedagogika doświadczalna . . .	J. Wł. Dawid	1909/10
Dydaktyka i metodyka nauczania	A. Szycówna	1908/09, 09/10, 11/12, 13/14
Pedologia	M. Lipska-Librachowa	1914/15
Wychow. samego siebie (I. p.) . . .	W.M.Kozłowski	1915/16
Dydaktyka ogólna (I. p.) . . .	L. Zarzecki	1915/16
Metodyka nauczania początkowego (I. p.)	A. Szycówna	1915/16
Dydaktyka literatury (I. p.) . . .	K. Wóycicki	1915/16
Językoznawstwo stosowane do nauki języka w szkołach . . .	K. Appel	1910/11
Metodyka języka polskiego . . .	A. Szycówna	1909/10
"	S. Szober	1912/13, 13/14
Dydaktyka jęz. polskiego (I. p)	"	1915/16

Przedmiot	Wykładający	Lata
Dydaktyka hist. Polski (I. p.) .	H. Mościcki	1915/16
Dydaktyka matematyki (I. p.) .	L. Zarzecki	1915/16
Pedagogika patologiczna (I. p.)	E. Lublinerowa	1915/16
Historja pedagogiki (I. p.) . .	I. Halpern	1915/16
Historja szkoln. w Polsce (I. p.)	H. Mościcki	1915/16
Ustrój szkół na Zachodzie (I. p.)	F. Ochimowski	1915/16
Zasada kooperacji i jej stosowanie w szkole (I. p.) . . .	L. Krzywicki	1915/16
Pedagogika społeczna (I. p.) .	M. Borowski	1915/16
Etyka	J. Lewkowicz	1907/08
„ (K.)	I. Halpern	1914/15, 15/16
Historja etyki	M. Massonius	1908/09
„	I. Halpern	1912/13, 14/15
Wstęp do estetyki	J. Segal	1915/16
Estetyka	A. Jabłoński	1906/07—14/15
„ (K.)	M. Massonius	1909/10
Historja estetyki	„	1907/08, 08/09, 10/11, 12/13
Estetyka muzyki	J. Rosencweyg	1913/14, 15/16
Akustyka muzyczna	„	1915/16
Ogólna teoria muzyki	H. Opieński	1913/14
Estetyka form w sztukach plastycznych (K.)	E. Niewiadomski	1914/15, 15/16
Psychologia twórczości poetyckiej w związku z rozwojem głównych kształtów poezji .	W. Bukowiński	1910/11
Psychologia twórczości poetyckiej	K. Wóycicki	1914/15
Estetyka form literackich (K.) .	„	1914/15, 15/16
Teoria literatury	„	1915/16

Obok tych wykładów odbywały się liczne seminarja, w których czytano i komentowano dzieła klasyczne z historii literatury, historii filozofji i t. d., opracowywano zabytki piśmiennicze, zajmowano się pokazami, doświadczeniami i ćwiczeniami rozmaitego rodzaju.